

מעדני אשר

גיליון שי"ח
(שנה ז')

פרשת אמור תש"ע

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תבל יוצאים לזכותו של הרב ברוך נן מרים ומרת שיינדל מלכה בת היה פייגא

האם בחג הפסח יש מצוה של שמחת בחג? כמו בחג הסוכות וחג השבועות?

בפרשתו כ"ג ו' ובחמשה עשר יום לחודש הזה חג המצות לה' וגו'.

יש לחקור האם בחג הפסח יש מצוה של שמחת בחג או דילמא כיון שאינו כתוב שמחה בחג הפסח ליכא חיוב שמחה.

הנה מהא דאיתא בגמ' פסחים ע"ג א' חגיגת ארבע עשר יוצא בה ידי חובת שמחה, משמע שיש חיוב שמחה בחג הפסח.

וכן משמע מהא דאיתא בגמ' פסחים ק"ח ע"ב שתאן לארבע כוסות בבת אחת ידי יין יצא, ידי ארבע כוסות לא יצא, וברשב"ם ידי יין יצא, משום שמחת יו"ט, חזינן שיש חיוב שמחה בחג הפסח.

וכן כתב הרמב"ם הלכות יום טוב פרק ו' הלכה י"ז שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים כולם אסורים בהספד ותענית, וחייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים עליו שנאמר דברים ט"ז ושמחת בחגך וגו', אף על פי שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארין בהלכות חגיגה יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו ובני ביתו כל אחד ואחד כראוי לו.

וכן בשו"ת חוות יאיר סימן קע"ח כתב שאין שמחה אלא בבשר ובפרט בלי"ט של פסח.

יש להקשות: מדוע יש חיוב שמחה בחג הפסח, הרי אינו כתוב בתורה חיוב שמחה בחג הפסח, רק בחג השבועות וחג הסוכות כתוב חיוב שמחה בפרשת ראה א"כ מנלן שבפסח יש נמי חיוב, כך הקשה התוס' חגיגה ח' ע"א, וכן בספר יריאים סימן קמ"ג, וכן בטורי אבן חגיגה ו'.

איכא כמה מקורות לחיוב שמחה בפסח:

א) הוקשו כל המועדות זה לזה, היינו מדאיתקשו בקרא בפרשת ראה בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות, ילפינן כמו שיש חיוב שמחה בחג הסוכות וחג השבועות ה"ה לחג הפסח, כך כתב בתוס' תוס' חגיגה ח' ע"א.

ב) ילפינן גזירה שוה ט"ו ט"ו מחג הסוכות, כמו בסוכות יש חיוב שמחה, ה"ה בחג המצות, כך כתב ביראים סימן קכ"ז.

ג) כיון דכתיב בפסוק שלש פעמים בשנה תחוג לי, וכתוב ושמחת בחגך, כל מתי שצריך להביא חגיגה תשמח, א"כ בפסח שיש חיוב להביא קרבן חגיגה יש חיוב שמחה, כך כתב ביראים סימן קכ"ז.

אבל בטורי אבן חגיגה ו' ע"ב ב' הקשה על תרוץ זה: אם איתא דמושמחת בחגיך נפקא לן כל מקום שיש חגיגה יש שמחה, א"כ כיון דכתב רחמנא שמחה גבי חג השבועות, למה ליה למהדר למכתב גבי חג הסוכות, תיפוק ליה מהא.

ומתריץ: דאי לא כתיב רחמנא שמחה בחג הסוכות, הו"א דאין שמחה נהוג בסוכות, אלא יום אחד דומיא דשבועות, דהא ודאי אל"ג דיש לו תשלומין כל שבעה, ה"מ לענין ראייה וחגיגה, אבל שמחה הא ודאי אינו נהוג אלא ביום ראשון שהיא יו"ט, אבל שאר ימי תשלומין חול גמור הן, ולא שייך בהו שמחה, להכי כתב רחמנא שמחה בחג הסוכות למימרא שיהא נהוג כל ימי החג, וה"ל אי כתב רחמנא שמחה בחג הסוכות וגמור לחג השבועות מיניה, הו"א שנוהג בו כל שבעה כחג הסוכות, להכי כתב רחמנא בחג השבועות ובחג הסוכות למימרא דהאי כדיניה והאי כדיניה, ע"ש מה שהארך עוד בזה.

יש להקשות: מדוע בחג הסוכות וחג השבועות כתבה התורה בפירוש שיש חיוב שמחה, ומדוע בחג המצות לא כתבה התורה בפירוש, רק ילפינן מלימודים, כך מקשה בילקוט בפרשתו רמז תרנ"ד, וכן ברבינו בחיי פרשת ראה.

איכא כמה תרוצים:

א. בשביל שמתו בו המצריים, וכן אתה מוצא כל שבעת ימי החג אנו קורין בהן את ההלל אבל בפסח אין אנו קורין את ההלל אלא ביום טוב הראשון ולילו, למה משום בנפול אויבך אל תשמח ובכשלו אל יגל לבך, לא כתבה התורה בפירוש חיוב שמחה בפסח רק ברמז, כך איתא בילקוט פרשת אמור רמז תרנ"ד, עיין בספר מעדני אשר חלק ג' פסח תשס"ח מה שהארכתי בקושיא בשם אחרונים מהא דאמרינן בגמ' מגילה ט"ז ע"א דהמן שאל את מרדכי מדוע אתה שמח במפלתה הא כתיב בנפל אויבך אל תשמח, אמר לו מרדכי ה"מ בישראל אבל בדיכוד כתיב ואתה על בתימתי תרדוק, חזינן דבנכרי לא אמרינן בנפל אויבך אל תשמח, א"כ אף אמרינן כאן על גור בנפל אויבך אל תשמח ע"ש מה שתרצתי.

ב. כיון דקימ"ל ראש השנה ט"ו ע"א דבפסח נידונין על התבואה, הויא יום הדין, לכן לא כתבה התורה שמחה בפירוש, כך איתא בילקוט פרשת אמור רמז תתמ"ד, ואע"ג דגם חג השבועות הויא יום הדין, כמבואר במשנה ראש השנה ט"ו ע"א דבעצרת נידונין על פירות האילן, וכן בחג הסוכות נידונין על המים, מ"מ עבר כבר דין, וזה לא תחילת דין כתוב בשמחה, כך כתב בילקוט בפרשתו רמז תרנ"ד מובא ברבינו בחיי פרשת ראה.

ג. מפני שבשני המועדים שהם שבועות וסוכות התבואה מצויה בהם אצל בעלי בתים, אבל בפסח לא נקצרה התבואה החדשה עדיין והישנה כבר כלתה, כך כתב ברבינו בחיי פרשת ראה, וידידו הרה"צ רבי אליהו שלום בוקובין שליט"א מנהל תלמוד תורה בעלזא בבית שמש מגדולי אנשי החינוך בדורנו הראה לי דברדשות חתם סופר חלק ב' ע"מ 546 כתב טעם נפלא בענין מדוע לא כתבה התורה שמחה בפסח ע"ש.

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד

הרב חנוך העניך פרידמן שליט"א

בארא פארק

לרגל יומא דהלולא רבה של התנא אלוקי רבי שמעון בר יוחאי

יהא רעוא שבוכותו של בעל ההילולא ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויעלית בכל אשר יפנה

ברכת מזל טוב לידידינו

הרב אברהם ראובן פייגנבוים שליט"א לייקוד

לרגל שמחת החלאקה לבנו כמר יונתן בנימין נייץ

וברכת מזל טוב לאביו ידידינו הנכבד הרב מנחם מנדל פייגנבוים שליט"א

יהא רעוא שייזכו לראות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם

ברכת מזל טוב לידידינו

הרב יקותיאל יהודה דרו שליט"א לייקוד

לרגל שמחת הולדת הבת במז"ש

וברכת מזל טוב לחמיו ידידינו הנדיב הנכבד

הרב מנחם מנדל פייגנבוים שליט"א

יהא רעוא שייזכו לראות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם

מי שנטל אתרוג בידו כשעדיין לילה

ואח"כ האיר היום האם יצא ידי חובתו?

בפרשתן כ"ג מ' ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ אבות וגו'.

קימ"ל אור"ח סימן תרנ"ב ס"ק א' מצות לולב ביום ולא בלילה.

יש לחקור אדם שנטל ארבע מינים בלילה והאיר היום ועדיין אוחזנו בידו האם יצא ידי חובתו או דילמא כיון דכתוב ולקחתם לכם ביום צריך שמעשה הנטילה יהיה ביום וצריך ליטלו מחדש.

הנה בבכורי יעקב אור"ח סימן תרנ"ב ס"ק י' כתב וז"ל נסתפקתי מי שנטל לולב קודם עלות השחר ועדיין בידו עד אחר הנץ החמה ואח"כ הניחו מידו אם צריך שוב לחזור וליטלו אם נאמר שהלקיחה היא המצוה דהיינו שיטלו ויביאו לידו ולכן בעינן הלקיחה דוקא בעת החיוב ולא יצא או נימא דמצות לקיחה שיהא בידו וכיון שהוא בידו בעת החיוב יצא.

ומביא ראיה שיצא: מהא דכתב הטור אור"ח סימן תרנ"א ס"ק כ"א תקנה שתהיה הברכה עובר לעשייתן שיתכוין שלא לצאת עד אחר הברכה, הרי שבשעת לקיחה לא יצא עדיין כיון שנתכוין שלא לצאת ואינו יוצא רק שהוא בידו אחר הברכה.

אבל דוחה ראיה זו: דאפשר לחלק קצת דשם עכ"פ נטל בעת החיוב רק שמכווין שעדיין לא תשלם המצוה עד אחר הברכה, אבל הכא נטלו בלילה ולא קיים כלל ולקחתם לכם ביום, ומה שהוא בידו בלבד בלא לקיחה אפשר דלא מקרי לקיחה.

ומביא ראיה ממקום אחר: מהא דפריך בגמ' סוכה מ"ב ע"א על המשנה רבי יוסי אומר יו"ט הראשון של חג שחל להיות בשבת ושכח והוציא את הלולב לרשות הרבים פטור מפני שהוציאו ברשות, ומקשה הגמ' הא מדאגביה נפק ביה, א"כ אין כבר עכשיו מצוה, ואם נאמר דלא יצא אלא א"כ לקחו ביום, מה פריך בגמ' הא משכחת דלקח בלילה והולך ללמוד הדינים דאז אינו יוצא בהגבה, חזינן דאפילו אם נטל בלילה יצא ידי חובתו דלא בעינן מעשה הלקיחה, דהיינו שיטול את הד' מינים ביום, אלא שיהאחזנו ביום.

וכן הנצי"ב בשו"ת משיב דבר סימן מ', וכן החזון איש אור"ח סימן קמ"ט ס"ק ב' כתב דיצא ידי חובתו אפילו כשמעשה הנטילה היה בלילה, דלקחתם דקרא היינו אחיזה ולא מעשה הנטילה, דאין צריך כלל מעשה נטילה, ואם קוף הכניס את הד' מינים בידו נמי יצא.

אבל בשו"ת מחנה חיים אור"ח ח"ג סימן ב' נשאל שאלה הנ"ל מחכם אחד, והחכם הביא ראיה שיוצאים מגמ' הנ"ל, וכותב לו המחנה חיים ששמע מפי הגאון הצדיק רבי אהרון זינגר ז"ל שהגאון ר' בונם אייגר ז"ל נסע לראות את החתם סופר ז"ל וכבדו החתם סופר שידרוש בבית הכנסת ובתוך דרשה אמר את ההלכה שמי שאוחז ד' מינים בעודו לילה והיה בידו כשהאיר היום יצא ידי חובתו, ופתח החתם סופר ואמר אם להרחיב גבולי התורה אמר כן כמה נאה וכמה יאה הא שמעתא, אבל אם אמר את זה לדינא אני חולק על זה, והשיב הגאון ר' בונם אייגר ז"ל דאמר את זה לדינא ולא השוו עצמם ונחלקו להלכה אם יוצאים.

וכן בשו"ת מהרי"א אור"ח סימן קפ"ט כתב שיטול את הלולב בידו שלו ביום, ומסיק וצ"ע מגמ' הנ"ל.

וכן מביא בשו"ת בנין שלמה סימן מ"ח, וכן כתב בשו"ת דברי מרדכי סימן ס"ג מובא בשדה חמד ח"ו ע"מ ע"ז בשם הגאון רבי ישראל סלנט דלא יצא, דעיקר המצוה הוא הנטילה ובעינן ביום.

מי שישב בסוכה וחשב שכשר והקצה את הסוכה והנוי האם נאסר?

בפרשתן כ"ג מ"ב בסכות תשבו שבעת ימים וכו'.

הנה הראש יוסף שבת כ"ב ע"ב כתב סוכה שהוא פסולה וסבר האדם שהוא כשירה וישב בה, אין הנוי שבה נאסר, דבהזמנה בטעות לא אמרינן הוקצה למצוותו, רק ביו"ט אסור ליטלו, משום מוקצה, ובחווה"מ שרי.

מעדני אשר: הנה לגבי שבת מוקצה בטעות שחשב שזה דבר איסור והקצהו אם אוסר, כתב בית יוסף אור"ח סימן ש"י דהיא פלוגתא בבלי ירשלמי, דלגמ' דידן ביצה כ"ז ע"ב מותר, ולירשלמי ריש ביצה אסור, ואנן קימ"ל שמותר, א"כ צ"ע מה שכתב הראש יוסף דביו"ט אסור.

ונראה ליישב: ע"פ מה שכתב במראה פנים שם דלא פליגי, דיו"ט דהחמירו בו במוקצה אסור אפילו בטעות, משא"כ שבת דהקילו במוקצה מותר, א"כ לכך כתב הפמ"ג שאסור ביו"ט, אפילו שהיה מוקצה בטעות.

ובשו"ת מהרש"ם ח"א סימן א' וכן בספרו דעת תורה סימן ש"י כתב דמוקצה מחמת מצוה, דחמור אפשר דלכ"ע אסור אפילו מוקצה בטעות, ובשו"ת בשמים ראש סימן רכ"ט הביא פלוגתא גדולה אם יש מוקצה בטעות.

ובצל"ח פסחים י"ג ע"ב הקשה על הא דאיתא בגמ' שם דערב פסח שחל בשבת לא ישרפו ביום שישי אף תליות, דשמא יבא אליהו ויטהרנה, הקשה דמ"מ יהא אסור לאכלו משום דהקצהו בין השמשות, ובשו"ת שואל ומשיב מהדורא קמא ח"ב סוס"י קמ"ז תירץ דהויא מוקצה בטעות אם יבא אליהו ויטהרנה.

האם מותר לישון לבד בסוכה?

איתא בגמ' שבת קנ"א ע"ב אמר רב חסדא אסור לישון בבית יחידי וכל הישן בבית יחידי אוחזו לילית.

יש לחקור האם בסוכה יש איסור לישון לבד באופן האסור היינו בלא אור או דילמא כיון דסוכה הויא מצוה שומר מצוה לא ידע דבר רע מותר.

הנה בשו"ת דובב מישרים ח"א סימן ע"ט נשאל בזה, ומביא ראיה דמותר מהא דפליגי בית שמאי ובית הלל סוכה כ"ח ע"א, עיין תוס' סוכה ג' ע"א דבית שמאי סבירא להו דבעינן שיהא ראשו ורובו ושולחנו בסוכה ובית הלל ס"ל דסגי בראשו ורובו, ואם נאמר דאסור לישון יחידי בסוכה א"כ סוכה שאינה מחזקת רק ראשו ורובו אינו ראוי לשינה כיון שלא נכנס שם עוד אדם, ולדעת המרדכי מובא בש"ע אור"ח סימן תר"מ סוכה שאינו ראוי לישון בה גם מצות אכילה אינו יוצא, א"כ איך יוצא ידי חובת סוכה לבית הלל כיון שאינו ראוי לשינה, אלא ע"כ דמותר לישון בסוכה יחידי ומש"ה הויא שפיר ראוי לשינה.

יש לדחות: דמיירי דפתוח לתוך הבית הסוכה כמו שעושים בזמננו ושם יש אשה שפטורה מסוכה, א"כ נמצא שאינו יושן יחידי, מעדני אשר.

וכן מבוואר במדרש ומובא ברוקח הגדול הלכות סוכה אות ר"ט וסוכה תהיה לצל יומם א"ר לוי כל מי שהוא מקיים מצות סוכה בעולם הזה הקב"ה מיסך עליו מן המזיקין שכן הוא אומר באברתו יסך לך ותחת כנפיו תחסה, ע"כ אין לפחוד ומותר לישון יחידי בסוכה ושומר מצוה לא ידע דבר רע.

וכן כתב בבכורי יעקב אור"ח סימן תרל"ט ס"ק ח' וכן בדעת תורה סימן תרל"ט בשם הגר"א דמותר לישון יחידי בסוכה וליכא למיחש משום סכנה דשומר מצוה לא ידע דבר רע.

מדוע שתי הלחם אינו דוחה יו"ט
הא יכול לאפותם עם פת חולין שמותר לאפות?
בפרשתן כ"ג י"ז ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שתיים וגו'.

איאתא במשנה מנחת צ"ה ע"ב שתי הלחם אין דוחה לא את השבת ולא יו"ט.

יש להקשות: לפי מה דקימ"ל אור"ח סימן תק"ג דביו"ט מותר לאשה למלאות כל הפת תנור אע"פ שאינה צריכה אלא לפת אחת, כדי שהפת שיאפה יפה, א"כ אמאי אין שתי הלחם אינו דוחה יו"ט, הרי יוכל לאפות לחם חולין לצורך יו"ט, וימלא התנור עם שתי הלחם כדי שתאפה יפה הפת של חולין, כך הקשה הפלתי יו"ד סימן ק"ח ס"ק ז', וכן במנחת מצוה ש"ז ס"ק ג', וכן בשו"ת מהרש"ם חלק ב' סימן י"ד, וכן בשו"ת מראה יחזקאל סימן ל"ז, וכן בספר מאיר עיני חכמים מהר"ת להגה"ק מאוסטראווע זצוק"ל בסוגיא דשתי הלחם דף ס"ב מדפי הספר, וכן כ"ק אדמו"ר בעל הפני מנחם מגור זצ"ל בספרו תורתך שעשועי בפרשתן.

איכא כמה תרוצים:

- א. כיון דריחא הויה משהו איסור, ובדבר שיש לו מתירין לא בטיל הריח ואוסר וכמו שכתב הר"ף פרק גיד הנשה והכא דיש לו פדיון הוי דבר שיש לו מתירין ושתי הלחם אוסר שאר הלחם ע"י ריח של לחם של הקדש ולא חזי להדיוט, לכן אין תקנה לשתי הלחם ביו"ט, ולכן אינו דוחה יו"ט, כך תירץ הפלתי יו"ד סימן ק"ח ס"ק ז'.
- ובשו"ת מהרש"ם חלק ב' סימן י"ז: כתב דתרוץ זה אינו עולה אלא למ"ד אין תנור מקדש, דלמ"ד תנור מקדש הרי קדיש קדושת הגוף ואין לו פדיון תל"ס פסחים מ"ו ע"ב ד"ה הוהיל וא"כ לא הויה דבר שיש לו מתירין ולא אוסר במשהו.
- ב. כיון דילפינן מפסוק דצריך לאפות כל אחד לבדו מנחת צ"ד ע"מ א' אם כן גם פת חולין אוסר לאפות עמו כדאשכחן בפרה אדומה דאסור לשרוף אחרת עמה מדכתוב אותה ואפילו בהמת חולין אוסר כדאייתא בגמ' חולין דף ל"ב ע"א א"כ ה"ה הכא דצריך לאפותם לבד אחד אחד בלי שאר פת, כך תירץ בשו"ת מראה יחזקאל סימן ל"ז, וכן תירץ כ"ק אדמו"ר בעל הפני מנחם מגור זצ"ל בספרו תורתך שעשועי בפרשתן.
- אבל במנחת חינוך מצוה ש"ז כתב: מצד הסברא נראה דדוקא שתי הככרות של שתי הלחם אוסר לאפותן יחד, אבל אם אופה ככר אחד משתי הלחם ואופה ככר אחר עמו שפיר דמי, דהתורה הקפידה דווקא על שתי הככרות דהיינו שתי הלחם, אבל ככר אחר שרי לאפות עם ככר של שתי הלחם ביחד.
- ג. אסור לעשות כן משום הנאה מהקדש דע"י השתי הלחם נאפו יפה לחמי תודה, כך תירץ בהגהות ברוך טעם על הפלתי.
- אבל בשו"ת מהרש"ם חלק ב' סימן י"ז: דחה תרוץ זה: ע"פ מה שכתבו התוס' פסחים ס"ו ע"ב ד"ה והא קא עביד וכו' בשם הירושלמי דכל עבודה שלצורך הקרבן אין בו מעילה, א"כ ה"נ כיון דהאפיה לצורך שתי הלחם ליכא משום מעילה.
- ד. ע"פ מה שהקשו בתוס' ביצה כ"א ז"ה עיסה על הא דמבואר שם בגמ' עיסה חציה של נכרי וחציה של ישראל אסור לאפותה ביו"ט, והקשו דמאי שנא מהא דאייתא בגמ' ביצה י"ז ע"א ממלאה אשה כל התנור פת כדי שתהא נאפת יפה, ותרצו דשאני התם דכל הפת של ישראל שהרשות בידו לאכול הכל, אבל הכא דחציה של הנכרי אסור לאפותה ביו"ט כיון שאינו יכול לאכול הכל, לפי הנ"ל אתי שפיר דכאן כיון שאינו יכול לאכול את הכל, לכן אין את ההיתר, כך תירץ כ"ק אדמו"ר בעל הפני מנחם מגור זצ"ל בספרו תורתך שעשועי בפרשתן.
- ה. ע"פ מה דאייתא במשנה מנחת צ"ה ע"ב שאפיית שתי הלחם היתה בפנים דווקא, וא"כ הרי לא ניתן להכניס לחמי חולין לעזרה, וכפי שפסק הרמב"ם פרק ג' מהלכות שחיטה הלכה ג', עיין תוס' פסחים ב"ב פ"א ע"ב ולא בהמה וחיה בלבד אלא כל חולין אסור להכניסן לעזרה, אפילו בשר שחוטה או פירות ופת, א"כ לא היה ניתן להכניס פת חולין לעזרה כדי ששתי הלחם יאפו עמהם, כ"ק אדמו"ר בעל הפני מנחם מגור זצ"ל בספרו תורתך שעשועי בפרשתן.
- אבל כותב שיש לדחות תרוץ זה: כיון דהויה צורך הקדש, שהרי ע"י שיכניס לחמים של חולין לעזרה יהא מותר לאפות את שתי הלחם אפשר דשרי, א"כ הדרא קושיא לדוכתא.

איך מותר לכהן גדול ליהנות מאחרים
הרי היודע שם המפורש אסור ליהנות מאחרים?
בפרשתן כ"א י' והכהן הגדול מאחיו וגו'.

איאתא בגמ' י"ח ע"א הכהן הגדול מאחיו גדלהו משל אחיו דאם אין לו כסף צריך לתת לו.

הנה איאתא בירושלמי יומא פ"ג ה"ז והובא גם בתוס' ר"ד קידושין ע"א, וכן ברבינו חננאל יומא ל"ה ע"ב מאן דרגיל בשם לא יכול מיכל מבני אדם כלום, ובקרבן העדה שם ומאן דרגיל ליה ומי שבקי בשם המפורש.

וכתבו המפרשים להסביר לפי זה: הפסוק בתהילים ט' י"א ויבטחו בך יודעי שמך, דאלו שהם יודעי שמך, ההכרח להם לבטוח רק בהש"ת ולא ליהנות מאחרים, כך כתב הישמח משה בתפלה למשה על תהילים, וכן כתב ערבי נחל פרשת תולדות דרוש ז' בשם הגאון בעל המנחת יעקב, וכן בפרדס יוסף פרשת תרומה בשם ספר יוסף תהלות.

ובשו"ת דברי יציב חלק ה' סימן כ' ביאר לפי זה דבר נפלא: הא דכתיב בפרשת נשא ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם דושמו את שמי על בני ישראל היינו שם המפורש, וכיון שהם יודעים את שמי לכן ואני אברכם, שיהא להם ברכה מהש"ת בעצמו, ולא בהשתדלות בשר ודם, דאסורים ליהנות מאחרים.

והא דהכהנים לוקחים תרומות ומעשרות, הרי זה מפני שהכהנים את חלקם הם נוטלים, ולא משל אחרים הם נהנים, אחרונים, ועיין פרדס יוסף פרשת תרומה.

יש להקשות: מהא דאייתא בגמ' יומא י"ח ע"א דצריך לתת כסף לכהן אם אין לו, ואיך מותר לקבל, הרי כהן גדול היה יודע שם המפורש, ומי שיודע שם המפורש אסור ליהנות מאחרים, כך מקשה חתם סופר יומא י"ח ע"א.

ומתריץ: ע"פ מה דאייתא בגמ' קדושין ז' ע"א דאשה שאמרה לאדם חשוב הילך מנה ואקדש אני לך דמקודשת, דאע"ג דבקדושין בעינן שהאיש יתן הכסף דכתיב כי יקח איש, מ"מ באדם חשוב שמקבל מתנה הויה כאילו שהוא נותן, וא"כ הכי נמי בכהן גדול לא חשיב נהנה משל אחרים, דהוא מהנה להם בזה שקיבל מהם מתנות.

מעדני אשר: נראה לתרץ ע"פ מה שהקשה מהר"ם ריקאנטי בפסקיו סי' ס"ו, מובא בברכי יוסף יורה דעה סימן רמ"ו' וכן במהרש"ל בים של שלמה פרק אלו טריפות סי' ט' ממה דאייתא בגמ' ברכות י' ע"ב הרוצה ליהנות יהנה כאלישע, והרי אלישע היה יודע שם המפורש, ומתריץ דשמא אסור להנות בתורת צדקה, אבל דורון דרך כבוד דילמא שרי, לפי הנ"ל אפשר לתרץ גם קושיא הנ"ל.

עוד אפשר לתרץ: ע"פ מה שכתב בשו"ת חתם סופר אור"ח סימן קצ"ח דמדלא חשיב הבבלי בגמ' קדושין ע"א בין כל התנאים שצריך שיהא למי שיודע שם המפורש, ש"מ דלית הילכתא כירושלמי, לפי הנ"ל אתי שפיר, מעדני אשר.

ברכת מזל טוב לידידינו
כ"ק מרן האדמו"ר מבערגסאז שליט"א
בית שמש
לרגל שמחת אירוסים בתו תחי' במזו"ט
עב"ג הבה"ח לוי יצחק זייבלד שליט"א
בן הרה"ג רבי יהושע זייבלד שליט"א
אב"ד אלטשטט
יהא רעוא שיזכה לראות נחת מכל יוצאי חלציו
ויצליה בכל אשר יפנה

מכתבים למערכת

מדוע אדם שחייב מיתת בית דין צריך לברור לו מיתה יפה משום ואהבת לרעה כבוד הרי הוא רשע

מה שהקשתם על הא דכתב בהגהות מיימונית פ"ו מדיעות הלכה ג' דמעות עשה של ואהבת לרעה כמון הוא דוקא שהוא רעך בתורה ובמצות, אבל אדם רשע ואינו מקבל תוכחה מצוה לשנאו, דיש להקשות מהא דאמרין בגמ' סנהדרין מ"ה ע"א דמחויב מיתה שהורגים אותו צריך להרוג באופן שלא יהא ניוול משום דתיב ואהבת לרעה כמון ברור לו מיתה יפה, וקשה הא במחויב מיתה ב"ד ע"כ התרו בו והתיר עצמו למיתה ואין לך מומר גדול מזה, א"כ איך שייך גבי מצות עשה של ואהבת לרעה כמון, ותרתם בשלשה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראם שליט"א חמ"צ מחוקי התר נראה לתרץ בשלשה אופנים נוספים (א) ע"פ מה שכתב המגן אברהם אור"ח סימן קנ"ו ובמחצית השקל שם וכן מבואר כמה פעמים בספר הפני חיים דמותר לשנאו בלבו אבל אסור לדבר עליו לשון הרע או לעשות לו שום רע על כן אסור להרוג במיתה משונה. (ב) ע"פ מה דאיתא בש"ך יור"ד סימן רנ"א ס"ק א' דרק אם עבר כמה פעמים אבל אם עבר רק פעם אחת או לא יצא עותי מכלל אחיך ועל כן הוא בכלל ואהבת לרעה כמון. (ג) ע"פ מה דאיתא בשו"ת חות יאיר דהא דמותר לשנאו שערב עבירה הוא בעט הארץ אבל בתלמיד חכם אסור לשנאותו דוראי עשה תשובה כדאיתא בגמ' ברכות י"ט ע"א אם תלמיד חכם עבר עבירה אל תהרהר אחריו שמא עשה תשובה, א"כ יש לומר דהגמ' בסנהדרין ברור לו מיתה יפה מיידי בתלמיד חכם.

הגאון רבי יעקב אברהם פומבד שליט"א חמ"צ ותיב ודושים הגאון רבי דוד אברהם מנדלבוים שליט"א בני ברק מח"ס דף על דף מה שתרצתם בשם השיטה מקובצת דכיון שהולכים להרוג אותו נקרא כבר רעהו, יש להעיר כיון שעדיין לא קיימו את גזר הדין, מדוע נקרא רעהו.

הגאון רבי יהושע העשיל פאדווא שליט"א מנטשטר יש להעיר לתרץ מה שכתב בספ"ק ליקוטי אמרים תניא פרק ל"ב דאף בחוטא במויד שיש לשנאו אותו, יש גם חיוב של ואהבת לרעה כמון, וצריך לשנאו הרע שבו, ולאחוב הטוב שבו, ולפי זה יש לומר דכיון דחייב ג"כ לאחוב אותו, לכן חייבו לברור לו מיתה יפה.

איד מותר לדינו לדון יהודי צריך לאחוב כל ישראל א"כ פסול מדיו אהב מה שהקשתם בשם שו"ת חות יאיר וכן בשם שו"ת שאילת יעב"ץ איך כשר לדין לדון יהודי, הרי חייב לאחוב כל ישראל משום ואהבת לרעה כמון, א"כ פסול לדון, דקמ"ל חו"מ סימן ז' דדיין פסול לדון לאחוב שלו, ותרתם בשלשה אופנים.

הגאון רבי דוד לסיצין שליט"א ראש כולל חכמי התלמוד הרה"ג רבי אהרן מוטעצן שליט"א ירושלים הרה"ג רבי אליעזר פרינס שליט"א ירושלים חב"ד כולל בוד"ד משפטי ישראל הרה"ג רבי יחיאל יהודה דניצער שליט"א מדינת ישראל הרב יהושע רויזמן שליט"א קרית בעלזא בית שמש הבה"ח יוסף יהודה שטיינבערג נ"י ישיבת וויזניץ בני ברק נראה לתרץ ע"פ מה דאיתא במשנה אבות פרק א' משנה ה' יהודה בן טבאי אומר וכשיהיו בעלי הדין עומדים לפניך יהיו בעיניך כרשעים וכשנפטרים מלפניך יהיו בעיניך כוכבים כשקבלו עליהם את הדין, ואיתא בש"ך חו"מ סימן י"ז ס"ק י' שאסור להסתכל על בעלי דינים עד לאחר הפסק כיון שאסור להסתכל על אדם רשע, לפי הג"ל אתי שפיר.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד להרב אשר אבטייל שוורץ שליט"א לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: levib@017.net.il לנייורס בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560

האם מותר לאדם לעמוד במקום של אביו לאחר שנפטר אביו מה שחקרתם בהא דקמ"ל יור"ד בס"ר ר"מ סוף פ' לא יעמוד במקום המיוחד לאביו, האם לאחר מיתת אביו יש נמי איסור או הילמא האיסור רק מחיים, והבאתם מכמה אחרונים שהאיסור רק מחיים.

הגאון רבי יעקב שלום ארנפלד שליט"א ראש כולל צאנז תנ"ה הרב ברוך סטיקה שליט"א כולל תפארת ניסים ירושלים יש לעיין דבר זה מוכר כבר בראשונים, דבת"ס ר"י הזקן קדושין ל"א ע"ב כתב שהאיסור לעמוד במקום אביו זה רק בחיי אביו.

הרב יוסף צבי זק שליט"א בני ברק הרב יצחק קדמון שליט"א שלבים יש לעיין דהג"ח קנייבסקי שליט"א בספרו דרך שיחה ע"מ רפ"ב כתב שמותר לכן לשב על כסא אביו לאחר מותו, ואף הוא בעצמו עשה מעשה רב לישב על כסא אביו הקהלות יעקב.

כהו שנחשל ביום כיפור ואינו יכול להמשיך את העבודה האם מותר לאכול כדי שיוכל להמשיך מה שחקרתם האם מה שכתב הרמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ג' ומקורו יומא ס"ז ע"א דאם כשל בחו של משלח השעיר לעזאזל, וצריך לאכול, אוכל, האם בכל עבודות נאמר הלכה זו אם כשל שמותר לו לאכול.

הגאון רבי יעקב איוונבאך שליט"א חמ"צ בקרית ספר הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון נראה שדווקא שליח השעיר מותר לו לאכול שהרי הוא צריך להיות איש המוכן ואין למנות אחר תחתיו, משא"כ בכהן גדול, הרי דיני התורה תלוי כפי ראייה יארע לו פסול, ונראה שה"ה אם כשל בחו.

האם מותר לאכול תולעים הנראים ע"י מקרוסקופ מה שכתבתם בשם הרבה אחרונים שבכל מיני מים יש הרבה תולעים שרואים את זה ע"י מקרוסקופ אפילו הכי מותר לאכלם, כיון שאין העין שולט בהם לאו כלום הוא.

הרה"ג רבי יחזקאל פינגבוים שליט"א כולל מיר ירושלים יש לעיין בענין זה מה שכתב בשו"ת תשובות והנהגות יור"ד סימן שצ"ג כתב שהידור רב מאד שבין אות לאות יהיה רוח משהו, והיינו שנראה מוקף גייל לעין כשקורא בלא משקפת, ויש לעודד הסופר על כך, ואף שיש לצדד שראייה דירן מקולקלת ובמשקפת רואים מה שראוי לפי האמת לראות בזמנם בעיני, מ"מ דיני התורה תלוי כפי ראייה המצוייה באותו זמן וצריך לראות בעיני ממש בזמננו, מ"מ נראה שהידור בודאי שיהא נראה לעיני שמוקף גייל, ולא צריך לעך משקפת, וכ"כ בקצו של יור"ד שמגוף האות ומעכב נראה שצריך דווקא נראה לעיני.

מדוע כתבה התורה נגע אדם קודם נגעי בתים הרי אין הקב"ה פוגע בנפשות תחילה מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא במדרש רבה בפרשת תזריע דאין בעל הרחמים נוגע בנפשות תחלה, ואף נגעים הבאים על האדם, תחלה הן באים בביתו, ואח"כ על בניו, ואח"כ עליו, דיש להקשות מדוע בתורה כתוב להיפך, דתחילה כתוב נגעי אדם, ואח"כ נגעי בנדים ואח"כ נגעי ביתו, ותרתם בשלשה אופנים.

הרב נתן בנימין עקשטיין שליט"א לונדון יש לעיין דברינו בחי יוקרא פרק י"ד פסוק נ"ד תירץ לפי שהתורה כל דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, וכדי שלא יהא הסודר מסודר בפורענות הולך וגדל, וכמו שהיה הענין, אלא הולך ומתמעט כנתבאר לנו בסדר הפרשיות.

האם אשה נשואה חייבת בכיבוד אב ואם מה שדנתם בענין חיוב אשה נשואה בכיבוד אב ואם.

הרב אליעזר גוטליב שליט"א ליקוד יש לעיין את דברי האור שמח הלכות טומאת צרעת פרק י"א הלכה ו' הדין שיכולה לקיים ע"י שליחות עדיין היא מצוה לעשות כן.

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד הרב משה יוסף אוברלנדר שליט"א ירושלים מנכ"ל מרכז מוסדות בעלזא לרגל השמחות במעונו שמחת אירוסים בתו הכלה שתחי' למז"ט ולידת נכדו אצל התנו הרב משה כהנא שליט"א בית שמש יהא רעוא שבזכות זיכוי הרבים ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד הרה"ג רבי יוסף סגל לנדא שליט"א ירושלים לרגל יומא דהולולא רבה של זקנו מרון הגה"ק בעל הנודע ביהודה ז"ע ועב"י החל ביום י"ז באייר ל"ב בעומר ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו הרה"ג ר' דוד רובינשטיין שליט"א ראש כולל תהלה לדוד לעילוי נשמת אביו הגאון האדיר רבי אלטר אליהו זצ"ל גאב"ד אנטווארפן ומח"ס מגדרות אליהו נלב"ע ליל ל"ג בעומר תשס"ה ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד הרב אפרים מנדלסון שליט"א בית שמש לרגל שמחת הבר מצוה לבנו הילד היניק והחכים כמר עקיבא אהרן נ"י ולרגל שמחת החלאקה לבנו כמר יהונתן נפתלי נ"י יהא רעוא שבזכות זיכוי הרבים ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד הרה"ג רבי דוד פרידמן שליט"א ר"מ בישיבת בעלזא ירושלים ר"מ בבהמ"ד הגדול בעלזא בבית שמש לרגל שמחת החלאקה לבנו כמר אליהו משה נ"י יהא רעוא שבזכות זיכוי הרבים ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד הרב מרדכי מנדלסון שליט"א בית שמש לעילוי נשמת אביו הרב אברהם דב בן הרב נחמן מנדלסון ז"ל נלב"ע י"ז אייר תשס"ו ת.נ.צ.ב.ה.